

*Керамічна фігурка жінки,
Трипільська культура, 4 тис. до н.е.
Археологічний музей Львівського університету*

Щоб зберігати зерно, борошно, молоко, квас тощо, люди винайшли кераміку — вироби з глини. Протягом кількох сотень років керамічний посуд розповсюдився територією всієї України. Племена землеробів в Україні освоїли підсічно-вогневе землеробство. Вони вирубували ділянки лісу й спалювали його задля добрива, завдяки чому землероби освоїли непролазні хащі.

На території України в різних регіонах кам'яна доба тривала до 5-3 тис. до н.е., коли в широкий ужиток увійшли вироби з міді, а незабаром і з бронзи. Кінець кам'яної доби в Україні збігається в часі з Півднем Європи та Балканами.

Натомість на північ і схід від земель України, на території сучасної Центральної Росії, кам'яна доба тривала на 3–5 тис. довше — до середини I тис. н.е., а подекуди до 2 тис. н.е.

*Жіноча керамічна фігурка.
Трипільська культура*

Трипільля мають пишні форми. Люди такої тілесної будови не наздогнали б диких тварин, як мусили те робити за кам'яної доби.

Населення на всій території трипільської культури одночасно становило щонайменше мільйон осіб. Села трипільців розташовувалися ближче одне до одного, ніж села в сучасній Україні. Існували великі залюднені території, де сусіди жили в безпеці.

У поселеннях трипільців будинки стояли колами навколо храмової площі. Стіни жител, карнизи вікон та дверей розмальовували яскравими різноколірними смугами. Через холодні зими в окремих кімнатах було по дві печі.

Найбільші селища трипільської культури розташовані на Черкащині (села Майданецьке, Тальянки). Вони налічували по 3 тис. жител, їхнє населення становило близько 20 тис. осіб, тобто більше, ніж у пересічному середньовічному місті. Багато будинків у цих «прото-містах» мали два житлових поверхи.

Ймовірно, на той час це були найбільші у світі населені пункти. Їхній розмір був зумовлений родючістю українських земель. Особливістю трипільських «прото-міст» є те, що вони служили 50–70 років, після чого їх спалювали, а жителі переходили на нові місця. Чимало вчених вважають, що трипільці чинили так тому, що навколишня земля виснажувалася від землеробства.